

О. Е. Кузьмінська

кандидат економічних наук, доцент, докторантка ДННУ "Академія фінансового управління",
Київ, Україна, kuzminska@i.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6625-7528>

ОЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ ЗАХОДІВ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ УКРАЇНИ МІЖНАРОДНИМ СТАНДАРТАМ FATF

Анотація. *Вступ.* Переліком першочергових євроінтеграційних заходів в Україні передбачено подальшу гармонізацію національної системи фінансового моніторингу (НСФМ) з міжнародними стандартами (рекомендаціями) FATF. Тому потрібно проаналізувати як результати оцінювання технічної відповідності заходів у антилегалізаційній сфері України рекомендаціям FATF, так і ефективність цих заходів.

Проблематика. Оцінка ступеня технічної відповідності стану системи запобігання та протидії в Україні рекомендаціям FATF, узагальнення результатів оцінювання відповідності заходів НСФМ критеріям ефективності, наведеним у звітах MONEYVAL.

Мета – на підставі оцінювання технічної відповідності заходів у антилегалізаційній сфері міжнародним стандартам (рекомендаціям) FATF та підсумкових характеристик ефективності цих заходів, наведених у звітах MONEYVAL, систематизувати сильні й слабкі характеристики технічної відповідності заходів НСФМ рекомендаціям FATF, з'ясувати рівень відповідності чинної практики фінансової розвідки України критеріям ефективності MONEYVAL, а також провести компаративний аналіз міжнародного досвіду в антилегалізаційній сфері.

Методи. Застосовано загальнонаукові й спеціальні методи, що ґрунтуються на діалектичному підході: індукції, дедукції, аналізу, синтезу, групування, порівняння.

Результати. Проведено компаративний аналіз звітів MONEYVAL щодо технічної відповідності заходів антилегалізаційних систем міжнародним стандартам FATF в Україні, Литві, Польщі, на Кіпрі, в Албанії та Болгарії, проаналізовано відповідність заходів систем запобігання та протидії цих країн критеріям ефективності, передбаченим у звітах MONEYVAL. Узагальнено звітну інформацію MONEYVAL за рівнями оцінок технічної відповідності міжнародним стандартам FATF стану систем запобігання та протидії і рівнів дотримання критеріїв ефективності у згаданих країнах.

Висновки. Результати дослідження можуть бути використані під час подальшої гармонізації з міжнародними стандартами FATF національних нормативно-правових актів, організації міжнародного співробітництва й обміну досвідом між національними службами фінансової розвідки.

Ключові слова: система фінансового моніторингу, оцінка відповідності, оцінка ефективності, міжнародні стандарти (рекомендації) FATF, звіти MONEYVAL, компаративний аналіз.

Рис. 2. Табл. 8. Літ. 28.

Olga Kuzminska

Ph. D. (Economics), Associate Professor, SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine,
kuzminska@i.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6625-7528>

ASSESSMENT OF CONFORMITY OF MEASURES OF THE FINANCIAL MONITORING SYSTEM OF UKRAINE WITH FATF INTERNATIONAL STANDARDS

Abstract. *Introduction.* The list of priority European integration measures in Ukraine envisages further harmonization of the national financial monitoring system with FATF international standards (recommendations). Therefore, it is important to analyze both the results of the assessment of the technical compliance of measures in the anti-legalization sphere of Ukraine with FATF recommendations, and their effectiveness.

Problem Statement. Assessment of the degree of technical compliance of the prevention and countermeasures system in Ukraine with the FATF recommendations, and generalization of the results of the assessment of the compliance of the measures of the national financial monitoring system with the performance criteria presented in the MONEYVAL reports.

Purpose. To systematize strong and weak characteristics of the technical compliance of measures of the national financial monitoring system with FATF recommendations, to investigate the compliance of the current practice of financial intelligence of Ukraine with the MONEYVAL efficiency criteria, as well as to conduct a comparative analysis of international experience in the anti-legalization field on the basis of assessment of the technical compliance of measures in the anti-legalization field with FATF international standards (recommendations) and the result characteristics of the effectiveness of these measures presented in the MONEYVAL reports.

Methods. General scientific and special methods based on the dialectical approach are applied: induction, deduction, analysis, synthesis, grouping, comparison.

Results. The article provides a comparative analysis of MONEYVAL reports on the technical compliance of measures of anti-legalization systems with FATF international standards in Ukraine, Lithuania, Poland, Cyprus, Albania, and Bulgaria, analyzes the compliance of measures of prevention and countermeasures systems of these countries with the efficiency criteria specified in MONEYVAL reports. MONEYVAL reporting information has been systematized according to the levels of assessments of technical compliance with FATF international standards of measures of prevention and countermeasures of the specified countries, and the levels of compliance with performance criteria in these countries.

Conclusions. The results of the research can be used in the further harmonization with FATF international standards of national regulatory and legal acts, the organization of international cooperation and the exchange of experience between national financial intelligence services.

Keywords: financial monitoring system, conformity assessment, performance assessment, FATF international standards (recommendations), MONEYVAL reports, comparative analysis.

JEL classification: F36, F52, G18, H56, O57.

Вступ. Подальша реалізація євроінтеграційних заходів, визначених у Висновку Європейської комісії щодо заявки України на членство в Європейському Союзі [1], зумовлює необхідність гармонізації заходів національної системи запобігання та протидії відмиванню незаконних дохо-

дів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення з міжнародними стандартами (рекомендаціями) FATF, зокрема в площині приведення вітчизняних нормативно-правових актів із фінансового моніторингу у відповідність до цих рекомендацій. Тому важливо проаналізувати результати оцінювання технічної відповідності заходів у антилегалізаційній сфері міжнародним стандартам (рекомендаціям) FATF та підсумкові характеристики ефективності цих заходів, наведені у звітах Комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism, MONEYVAL). Аналіз сильних і слабких характеристик технічної відповідності заходів національної системи фінансового моніторингу (НСФМ) рекомендаціям FATF, дослідження питань відповідності чинної практики фінансової розвідки України критеріям ефективності FATF, а також компаративний аналіз міжнародного досвіду в антилегалізаційній сфері дадуть змогу уточнити й актуалізувати завдання з удосконалення НСФМ, а також окреслити напрями міжнародного співробітництва між підрозділами фінансових розвідок задля обміну досвідом і посилення ефективності заходів національних систем запобігання і протидії відмиванню незаконних доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення.

Аналіз досліджень і постановка проблеми. Питання розбудови національної системи запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення розкриваються в роботах Т. І. Єфименко, Л. І. Аркуші, С. С. Гасанова, О. О. Дудорова, О. Є. Користіна, О. Г. Комісарова, О. Ю. Скрипки, А. О. Собакарь, Т. М. Тертиченко [1–5]. Дослідження напрямів реформування НСФМ проведено такими авторами, як О. К. Абесінова, І. І. Божук, А. О. Бойко, О. Д. Вовчак, Т. В. Доценко, Л. О. Єндоренко, О. В. Кузьменко, О. П. Мельник, Г. М. Яровенко та ін. [6–11]. Роль фінансового моніторингу як механізму протидії загрозам у сфері економічної безпеки України проаналізовано у публікації [12]. Питання гармонізації вітчизняної та міжнародної практики фінансового моніторингу вивчається у працях С. О. Левицької, Л. Г. Ловінської, О. О. Осадчої [13; 14]. Утім, проблема аналізу технічної відповідності національної антилегалізаційної сфери міжнародним стандартам FATF і аналізу рівня ефективності заходів НСФМ за критеріями MONEYVAL залишаються недостатньо дослідженими.

Мета дослідження – на основі оцінювання технічної відповідності заходів у антилегалізаційній сфері міжнародним стандартам (рекомендаціям) FATF та підсумкових характеристик ефективності цих заходів, наведених у звітах MONEYVAL, систематизувати сильні й слабкі характеристики технічної відповідності заходів НСФМ рекомендаціям FATF, з'ясувати рівень відповідності чинної практики фінансової розвідки України критеріям

ефективності MONEYVAL, а також провести компаративний аналіз міжнародного досвіду в антилегалізаційній сфері.

Методи дослідження. Застосовано загальнонаукові та специфічні методи на основі діалектичного підходу. Методи індукції та дедукції, аналізу й синтезу використано при опрацюванні звітної інформації MONEYVAL, метод групування – для ранжування сильних і слабких характеристик технічної відповідності заходів НСФМ рекомендаціям FATF та при дослідженні відповідності чинної практики фінансової розвідки України критеріям ефективності MONEYVAL, метод порівняння – для компаративного аналізу міжнародного досвіду у сфері запобігання та протидії.

Результати дослідження. Технічну відповідність національних систем запобігання та протидії стандартам FATF перевіряє MONEYVAL, постійний моніторинговий орган Ради Європи, що виконує такі основні функції:

- оцінювання відповідності заходів систем фінансового моніторингу країн-членів основним міжнародним стандартам FATF;
- оцінювання ефективності впровадження міжнародних стандартів FATF;
- надання рекомендацій національним органам фінансової розвідки щодо вдосконалення системи запобігання і протидії відмиванню нелегальних доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення.

Мета проведення MONEYVAL оцінок технічної відповідності міжнародним стандартам заходів систем запобігання та протидії відмиванню незаконних коштів, експертних оглядів і регулярних спостережень за прогресом у розбудові антилегалізаційної сфери полягає у сприянні зростанню ефективності заходів НСФМ держави та посиленні спроможності національних органів фінансової розвідки здійснювати боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму [15].

Підсумки оцінювання рівня технічної відповідності міжнародним стандартам FATF заходів системи запобігання та протидії легалізації брудних доходів в Україні розкриваються у звіті за результатами 5-го раунду взаємної оцінки України, затвердженому на 55-му Пленарному засіданні MONEYVAL у Страсбурзі 5–7 грудня 2017 р. [15; 16]. У 1-му і 2-му Звітах про прогрес у рамках процедури посиленого моніторингу, затверджених MONEYVAL у 2019 і 2020 рр., проаналізовано прогрес України щодо усунення недоліків, виявлених у процесі оцінювання технічної відповідності міжнародним стандартам FATF, а також упровадження положень рекомендацій FATF, до яких було внесено зміни з моменту затвердження звіту [17; 18].

Згідно з узагальненими результатами оцінки MONEYVAL технічної відповідності системи протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму України (далі – ПВК/ФТ) рекомендаціям FATF, національна система ПВК/ФТ України діє цілком відповідно до 11 із 40 рекомендацій FATF; 22 рекомендаціям – переважно відповідає; 6 – частково відповідає; 1 – не застосовується [18, с. 15].

Повну технічну відповідність антилегалізаційної сфери України ідентифіковано за такими рекомендаціями (стандартами) FATF [18]: 2 “Національне співробітництво та координація”; 9 “Закони про таємницю фінансової установи”; 11 “Збереження даних”; 13 “Кореспондентські банківські відносини”; 16 “Грошові перекази”; 19 “Високоризикові країни”; 20 “Звітування про підозрілі операції”; 29 “Підрозділи фінансової розвідки”; 30 “Відповідальність правоохоронних та слідчих органів”; 31 “Повноваження правоохоронних та слідчих органів”; 34 “Нагляд та зворотний зв'язок”.

Згідно з результатами оцінювання MONEYVAL система запобігання та протидії Україні переважно відповідає 22 рекомендаціям FATF (табл. 1). У звіті зазначено фактори, що зумовлюють такі рейтингові оцінки, зокрема [18]:

- переважна відповідність рекомендації 1 “Оцінка ризиків та застосування ризик-орієнтованого підходу” викликана проектною стадією формування Плану запровадження ризик-орієнтованого підходу в систему фінансового моніторингу;
- за рекомендацією 4 “Конфіскація та тимчасові заходи” оцінка “Переважно відповідає” проставлена через відсутність систематичного управління арештованим майном;
- за рекомендацією 5 “Злочин фінансування тероризму” зазначено, що не всі злочини, котрі містяться в конвенціях та протоколах, перелічених у додатку до Міжнародної конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму, криміналізовані; збір та надання активів в Україні з метою фінансування поїздок іноземних громадян для терористичних цілей за межі країни не криміналізовано;
- за рекомендацією 12 “Публічні діячі” підкреслено, що обмежений строк у три роки після закінчення виконання функцій публічного діяча не відповідає положенням FATF;
- за рекомендацією 27 “Повноваження наглядових органів” вказано, що санкційні повноваження обмежені, санкції не пропорційні та непереконливі;
- за рекомендацією 40 “Інші форми міжнародного співробітництва” переважна відповідність зумовлюється браком в Україні конкретних систем пріоритетності виконання запитів у сфері неформальної співпраці.

Оцінка MONEYVAL рівня технічної відповідності стану системи ПБК/ФТ України рекомендаціям FATF “Частково відповідає” встановлена за 6 із 40 стандартів. Ідеться про рекомендації: 6 “Цільові фінансові санкції, пов'язані з тероризмом та фінансуванням тероризму”; 7 “Цільові фінансові санкції, пов'язані з розповсюдженням”; 15 “Новітні технології”; 25 “Прозорість та бенефіціарна власність правових утворень”; 28 “Регулювання та нагляд за ВНУП”; 33 “Статистика”.

У звіті MONEYVAL зазначено фактори, що зумовлюють рейтинги, зокрема [18]:

Таблиця 1. Оцінка MONEYVAL рівня технічної відповідності стану системи ПБК/ФТ України рекомендаціям FATF: переважно відповідає

№	Рекомендація FATF	Фактор (фактори), що зумовлюють рейтинг
1	1. Оцінка ризиків та застосування ризик-орієнтованого підходу	План заходів застосування ризик-орієнтованого підходу перебуває на стадії проєкту. Не існує окремої вимоги щодо застосування посиленних заходів з метою управління високими ризиками та зниження їхнього рівня. Спрощені заходи не було визначено на основі нижчого ризику та відповідно до Національної оцінки ризиків. Не існує вимоги для суб'єктів первинного фінансового моніторингу (СПФМ) виявляти, оцінювати та розуміти ризики відмивання коштів та фінансування тероризму (ВК/ФТ), пов'язані з каналами розподілу
2	3. Злочин відмивання коштів	Не всі суттєві предикатні злочини повністю охоплено
3	4. Конфіскація та тимчасові заходи	Конфіскація вартості не застосовується до засобів та інструментів. Не існує систематичного управління арештованим майном
4	5. Злочин фінансування тероризму	Збір і надання активів в Україні для фінансування поїздок іноземних громадян для терористичних цілей за межі країни не криміналізовано
5	8. Неприбуткові організації	Не проведено детального аналізу ризиків неприбуткових організацій. Існують недоліки щодо обміну інформацією про ризики ФТ для неприбуткових організацій серед відповідних органів влади. Недостатнє керівництво надається неприбутковим організаціям
6	10. Заходи належної перевірки клієнта	Для СПФМ, які не мають ліцензії та повноважень, наданих уповноваженими органами, не встановлено вимоги для розуміння характеру та мети діяльності клієнта. Від СПФМ не вимагається розуміти природу діяльності клієнта та його структуру власності й контролю відносно правових організацій. Законом не передбачено вимогу для СПФМ проводити ідентифікацію довіреної особи, захисника та бенефіціарів або будь-якої особи, котра може здійснювати кінцевий ефективний контроль за трастом. Жодне конкретне законодавче положення не дозволяє СПФМ подавати повідомлення про підозрілі операції без проведення ідентифікації клієнта, якого може бути попереджено під час проведення ідентифікації та верифікації
7	12. Публічні діячі	Обмежений строк у три роки після закінчення виконання функцій публічного діяча не відповідає положенням FATF
8	14. Послуги з переказу коштів або цінностей	Не існує механізму або процесу ідентифікації надавачів послуг з переказу коштів та цінностей, які провадять діяльність без ліцензії
9	18. Внутрішній контроль та іноземні відділення та філії	Не зрозуміло, як багато повноважень має відповідальний працівник стосовно групи СПФМ, розташованої за межами України. Розкриття ширшої інформації між групою установ для цілей ПБК/ФТ не висвітлюється
10	21. Розголошення та конфіденційність	З метою уточнення взаємодії між положеннями щодо розголошення інформації та переглянутими вимогами стосовно обміну інформацією в межах фінансових груп передбачено прийняття відповідного закону, який перебуває на стадії розроблення
11	22. Визначені нефінансові установи та професії (ВНУП): Заходи належної перевірки клієнта	Більшість недоліків, зазначених у вимогах до заходів належної перевірки клієнта для фінансових установ, стосуються ВНУП

Продовження табл. 1

№	Рекомендація FATF	Фактор (фактори), що зумовлюють рейтинг
12	23. ВНУП: Інші заходи	Більшість недоліків, зазначених стосовно рекомендацій 18 та 21, стосуються ВНУП
13	24. Прозорість та бенефіціарна власність юридичних осіб	Ризики, які становлять різні типи юридичних осіб, утворені згідно з українським законодавством, не було переглянуто. Не існує вимог до фізичних осіб – резидентів України (або ВНУП) бути відповідальними за ведення інформації щодо бенефіціарної власності та бути підзвітними органам влади. Законодавство не передбачає окремого механізму або процедури для своєчасної перевірки чи оновлення інформації. Якщо від СПФМ вимагається надання інформації, існують певні умови, за яких правоохоронні органи можуть отримувати інформацію на основі рішення суду. Немає законодавчого положення, яке би перешкоджало особі діяти в ролі номінанта для іншої особи. Рівень санкцій не є переконливим
14	26. Регулювання та нагляд за фінансовими установами	Не всі керівні посади підлягають належній перевірці у певних фінансових установах. Для окремих видів фінансових установ можливість наглядових органів їх класифікувати залежно від ризику на власний розсуд є обмеженою. Не існує вимоги для наглядового органу переглядати оцінку профілю ризику ВК/ФТ фінансової установи, за винятком банків
15	27. Повноваження наглядових органів	Санкційні повноваження обмежені, санкції не є пропорційними та переконливими
16	32. Кур'єри з перевезення готівки	Система декларування не поширюється на певні форми оборотних інструментів на пред'явника. Немає правил щодо транспортування як вантажу готівки та оборотних інструментів на пред'явника. Митні органи не наділено спеціальними повноваженнями запитувати й отримувати інформацію стосовно походження або запланованого використання валюти чи оборотних інструментів на пред'явника, після виявлення неправдивого декларування або недекларування
17	35. Санкції	Незважаючи на те, що кількість кримінальних та адміністративних санкцій, наявних для наглядових органів, збільшилася, рівень штрафів залишається низьким
18	36. Міжнародні інструменти	Містяться певні прогалини щодо імплементації конвенцій, описаних у рекомендаціях 3, 4 та 5
19	37. Взаємна правова допомога	Немає чітких процедур пріоритизації. За відсутності міжнародного договору між Україною та запитуючою державою взаємна правова допомога у випадку незастосування заходів впливу залишається залежною від подвійної криміналізації
20	38. Взаємна правова допомога: заморожування та конфіскація	Нечіткість щодо конфіскації інструментарію, конфіскації еквівалентної вартості та відмитого майна від імені інших країн
21	39. Екстрадиція	Прогалини у злочинах з ВК/ФТ негативно впливають на екстрадицію. Не існує чітких процедур пріоритизації. Незрозумілим є, чи відмова в екстрадиції на підставі громадянства (на запит країни щодо екстрадиції) буде надана компетентним органам без затримки

№	Рекомендація FATF	Фактор (фактори), що зумовлюють рейтинг
22	40. Інші форми міжнародного співробітництва	Немає конкретних систем пріоритетності виконання запитів у сфері неформального співробітництва. Не зрозуміло, чи дізнання, розслідування або судове переслідування, яке наразі здійснюється в Україні, були би підставою для відмови у співробітництві поза взаємною правовою допомогою. Нечіткість умов поширення інформації Нацкомфінпослуг та Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку

Складено за: [15; 17; 18].

1) за рекомендацією 6 “Цільові фінансові санкції, пов’язані з тероризмом та фінансуванням тероризму”:

- механізми для ідентифікації, включення та виключення осіб, а також надання відповідей на запити органів-партнерів є недостатніми;
- усі суттєві види активів не охоплені;
- зобов’язання щодо заморожування не застосовується до всіх фізичних та юридичних осіб у країні;

2) за рекомендацією 7 “Цільові фінансові санкції, пов’язані з розповсюдженням”:

- зобов’язання стосовно заморожування не охоплюють усіх фізичних та юридичних осіб;
- зобов’язання щодо заморожування не застосовуються до всіх суттєвих видів коштів;
- немає положення, яке би перешкоджало доступу включених осіб та установ до коштів та активів;

3) за рекомендацією 15 “Новітні технології” часткова відповідність зумовлена набуттям чинності в червні 2019 р. Пояснювальною запискою до рекомендації 15 щодо зобов’язань, пов’язаних із віртуальними активами та постачальниками послуг віртуальних активів (Virtual Asset Service Providers, VASP);

4) за рекомендацією 25 “Прозорість та бенефіціарна власність правових утворень”:

- немає інформації, чи відповідна інформація є актуальною й оновлюється;
- не існує вимоги щодо збереження точної та якомога новішої інформації, а також її вчасного оновлення;
- довірені особи не несуть юридичної відповідальності за будь-яке порушення своїх зобов’язань і не підлягають пропорційним та переконливим санкціям: кримінальним, цивільним чи адміністративним;

5) за рекомендацією 28 “Регулювання та нагляд за ВНУП”:

- обмежені заходи спрямовані на запобігання спробам спільників злочинців контролювати або керувати ВНУП;
- шкала санкцій недостатньо ефективна;

6) за рекомендацією 33 “Статистика” значний обсяг статистичних даних, наданих групі оцінки, не характеризується послідовністю.

Поглиблену оцінку рівня ефективності роботи антилегалізаційної сфери України можна здійснити завдяки компаративному аналізу звітів MONEYVAL про заходи щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму у різних країнах.

Аналіз рівня технічної відповідності стану систем ПВК/ФТ рекомендаціям FATF проведено за матеріалами звітів MONEYVAL за результатами оцінки стану антилегалізаційної сфери України, Литви, Польщі, Кіпру, Албанії та Болгарії [15–26]. Вибір країн ґрунтується на результатах ранжування країн за критерієм ризиків і загроз у сфері ПВК/ФТ, яке спирається на дані AML-індексу (Basel Anti-Money Laundering (AML) Index) за 2022 р. Цей індекс щороку розраховується в Базельському інституті управління. Литва за цим індексом перебуває серед 10 країн із найменшим ризиком відмивання коштів (121-ше місце в рейтингу зі 128 країн), Польща посідає 97-му позицію, Кіпр – 91-шу, Албанія – 74-ту, Україна займає 65-те місце в рейтингу, Болгарія – 63-тє [27].

Стан системи ПВК/ФТ повністю відповідає 11 рекомендаціям (міжнародним стандартам) FATF із 40 (табл. 2); стан антилегалізаційної системи Кіпру – 16, Литви – 8, Албанії – 6, Польщі та Болгарії – 2 рекомендаціям [19–26].

Таблиця 2. Показники рівня технічної відповідності стану систем ПВК/ФТ Литви, Польщі, Кіпру, Албанії та Болгарії згідно з рекомендаціями FATF, за якими в Україні ідентифіковано повну відповідність

Рекомендація FATF	Литва	Польща	Кіпр	Албанія	Україна	Болгарія
2. Національне співробітництво та координація	ЧВ	ПВ	ЧВ	ПВ	В	ЧВ
9. Закони про таємницю фінансової установи	В	В	В	ПВ	В	ПВ
11. Збереження даних	В	ПВ	В	ПВ	В	ПВ
13. Кореспондентські банківські відносини	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	В	ЧВ
16. Грошові перекази	ПВ	ПВ	ПВ	ПВ	В	ПВ
19. Високоризикові країни	ПВ	ЧВ	ЧВ	В	В	ПВ
20. Звітування про підозрілі операції	ПВ	ЧВ	В	ПВ	В	ПВ
29. Підрозділи фінансової розвідки	ПВ	В	В	ПВ	В	ПВ
30. Відповідальність правоохоронних та слідчих органів	В	ПВ	ЧВ	В	В	ПВ
31. Повноваження правоохоронних та слідчих органів	ПВ	ПВ	ЧВ	ПВ	В	В
34. Нагляд та зворотний зв'язок	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	В	ЧВ

Примітка. Рейтинг: В – відповідає; ПВ – переважно відповідає; ЧВ – частково відповідає; Н/З – не застосовується.

Узагальнено та складено за: [15–26].

Стан системи ПВК/ФТ Литви повністю відповідає восьми рекомендаціям FATF: 9 “Закони про таємницю фінансової установи”; 11 “Збереження даних”; 12 “Публічні діячі”; 17 “Надійність третіх сторін”; 21 “Розголошення та конфіденційність”; 27 “Повноваження наглядових органів”; 30 “Відповідальність правоохоронних та слідчих органів”; 36 “Міжнародні інструменти” [19; 20].

Стан системи ПВК/ФТ Польщі цілком відповідає двом рекомендаціям FATF: 9 “Закони про таємницю фінансової установи” та 29 “Підрозділи фінансової розвідки” [21].

Оцінка “Відповідає” проставлена у звітах MONEYVAL щодо стану системи фінансового моніторингу Кіпру за 16 рекомендаціями FATF [22, 23]: 3 “Злочин відмивання коштів”; 4 “Конфіскація та тимчасові заходи”; 9 “Закони про таємницю фінансової установи”; 11 “Збереження даних”; 14 “Послуги з переказу коштів або цінностей”; 17 “Надійність третіх сторін”; 20 “Звітування про підозрілі операції”; 21 “Розголошення та конфіденційність”; 27 “Повноваження наглядових органів”; 29 “Підрозділи фінансової розвідки”; 33 “Статистика”; 35 “Санкції”; 36 “Міжнародні інструменти”; 38 “Взаємна правова допомога: заморожування та конфіскація”; 39 “Екстрадиція”; 40 “Інші форми міжнародного співробітництва”.

Діяльність підрозділу фінансової розвідки Албанії повністю відповідає шести рекомендаціям FATF [24; 25]: 6 “Цільові фінансові санкції, пов’язані з тероризмом та фінансуванням тероризму”; 14 “Послуги з переказу коштів або цінностей”; 19 “Високоризикові країни”; 21 “Розголошення та конфіденційність”; 30 “Відповідальність правоохоронних та слідчих органів”; 38 “Взаємна правова допомога: заморожування та конфіскація”.

У звіті MONEYVAL щодо стану системи фінансового моніторингу Болгарії встановлено цілковиту технічну відповідність двом рекомендаціям FATF: 17 “Надійність третіх сторін” та 31 “Повноваження правоохоронних та слідчих органів” [26].

Слід зазначити, що у звітах MONEYVAL стан систем ПВК/ФТ переважно відповідають 27 із 40 рекомендацій FATF у Литві, 21 – у Польщі, 20 – на Кіпрі, 29 – в Албанії і 22 – в Україні, тобто ідентифіковано технічну переважну відповідність половині й більше рекомендацій FATF (для антилегалізаційної сфери Болгарії цей показник – 15 рекомендацій, або 37,5 %) (табл. 3).

Часткову технічну відповідність стану системи фінансового моніторингу Кіпру та Албанії виявлено за чотирма рекомендаціями FATF (10 %), Литви – за п’ятьма FATF (12,5 %), України – за шістьма (15 %), Польщі – за 17 (42,5 %), Болгарії – за 23 рекомендаціями FATF (52,5 %) (табл. 4).

Спільною для антилегалізаційних сфер зазначених країн є часткова відповідність за такими рекомендаціями FATF [15–26]:

- 7 “Цільові фінансові санкції, пов’язані з розповсюдженням”;
- 28 “Регулювання та нагляд за ВНУП”.

Повна відповідність в Україні та неповна технічна відповідність в інших країнах спостерігається за такими рекомендаціями [15–26]:

Таблиця 3. Показники рівня технічної відповідності стану систем ПБК/ФТ Литви, Польщі, Кіпру, Албанії та Болгарії згідно з рекомендаціями FATF, за якими в Україні ідентифіковано переважну відповідність

Рекомендація FATF	Литва	Польща	Кіпр	Албанія	Україна	Болгарія
1. Оцінка ризиків та застосування ризик-орієнтованого підходу	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ПВ
3. Злочин відмивання коштів	ПВ	ПВ	В	ПВ	ПВ	ПВ
4. Конфіскація та тимчасові заходи	ПВ	ПВ	В	ПВ	ПВ	ЧВ
5. Злочин фінансування тероризму	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
8. Неприбуткові організації	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
10. Заходи належної перевірки клієнта	ПВ	ПВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
12. Публічні діячі	В	ПВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
14. Послуги з переказу коштів або цінностей	ПВ	ПВ	В	В	ПВ	ЧВ
18. Внутрішні контролю та іноземні відділення та філії	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
21. Розголошення та конфіденційність	В	ПВ	В	В	ПВ	ПВ
22. ВНУП: Заходи належної перевірки клієнта	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
23. ВНУП: Інші заходи	ПВ	ПВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ПВ
24. Прозорість та бенефіціарна власність юридичних осіб	ПВ	ПВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
26. Регулювання та нагляд за фінансовими установами	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
27. Повноваження наглядових органів	В	ПВ	В	ПВ	ПВ	ЧВ
32. Кур'єри з перевезення готівки	ПВ	ЧВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ЧВ
35. Санкції	ПВ	ЧВ	В	ПВ	ПВ	ЧВ
36. Міжнародні інструменти	В	ПВ	В	ПВ	ПВ	ПВ
37. Взаємна правова допомога	ПВ	ПВ	ЧВ	ПВ	ПВ	ПВ
38. Взаємна правова допомога: заморожування та конфіскація	ПВ	ПВ	В	В	ПВ	ЧВ
39. Екстрадиція	ПВ	ПВ	В	ПВ	ПВ	ПВ
40. Інші форми міжнародного співробітництва	ПВ	ПВ	В	ПВ	ПВ	ПВ

Примітка. Рейтинг: В – відповідає; ПВ – переважно відповідає; ЧВ – частково відповідає; Н/З – не застосовується.

Узагальнено та складено за: [15–26].

- 13 “Кореспондентські банківські відносини”;
- 16 “Грошові перекази”;
- 34 “Нагляд та зворотний зв’язок”.

За рекомендацією 6 “Цільові фінансові санкції, пов’язані з тероризмом та фінансуванням тероризму” в Литві, на Кіпрі, в Україні та Болгарії встановлено часткову відповідність, у Польщі – переважну технічну відповідність, а в Албанії – повну технічну відповідність [15–26].

Таблиця 4. Показники рівня технічної відповідності стану систем ПБК/ФТ Литви, Польщі, Кіпру, Албанії та Болгарії згідно з рекомендаціями FATF, за якими в Україні ідентифіковано часткову відповідність

Рекомендація FATF	Литва	Польща	Кіпр	Албанія	Україна	Болгарія
6. Цільові фінансові санкції, пов'язані з тероризмом та фінансуванням тероризму	ЧВ	ПВ	ЧВ	В	ЧВ	ЧВ
7. Цільові фінансові санкції, пов'язані з розповсюдженням	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ
15. Новітні технології	В	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ
25. Прозорість та бенефіціарна власність правових утворень	ПВ	ПВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ
28. Регулювання та нагляд за ВНУП	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ	ЧВ
33. Статистика	ПВ	ЧВ	В	ПВ	ЧВ	ЧВ
В – відповідає	8	2	16	6	11	2
ПВ – переважно відповідає	27	21	20	29	22	15
ЧВ – частково відповідає	5	17	4	4	6	23
Н/З – не застосовується	–	–	–	1	1	–

Узагальнено та складено за: [15–26].

За рекомендацією 25 “Прозорість та бенефіціарна власність правових утворень” на Кіпрі, в Албанії, Україні та в Болгарії встановлено часткову відповідність, а в Литві та Польщі – переважну технічну відповідність [15–26].

В Україні не застосовується рекомендація 17 “Надійність третіх сторін”. Також вона не використовується в Албанії. Заходи систем фінансового моніторингу Литви, Кіпру та Болгарії повністю відповідають рекомендації 17 “Надійність третіх сторін”, Польщі – частково [15–26].

Наочно результати проведеного аналізу рівня технічної відповідності стану систем ПБК/ФТ Литви, Польщі, Кіпру, Албанії, України та Болгарії рекомендаціям FATF відображено на рис. 1.

За результатами оцінювання MONEYVAL ефективності системи ПБК/ФТ в Україні (табл. 5–7) значний рівень ефективності зафіксовано за 2 з 11 критеріїв, помірний – за 8 критеріями, низький – за 1 критерієм [15; 16]. Високої ефективності досягнуто: у координації дій на національному рівні для боротьби з ВК/ФТ, сприяттні розумінню ризиків антилегалізаційної сфери; належному використанні фінансових даних та іншої відповідної інформації компетентними органами для розслідування випадків ВК/ФТ. Неefективною визнано діяльність із розслідування злочинів за операціями з відмивання коштів, переслідування злочинців та застосування до них санкцій.

За результатами оцінювання ефективності системи ПБК/ФТ у Литві (див. табл. 5–7) значний рівень ефективності зафіксовано за 1 із 11 критеріїв, за рештою критеріїв – помірний [19]. В антилегалізаційній сфері Литви

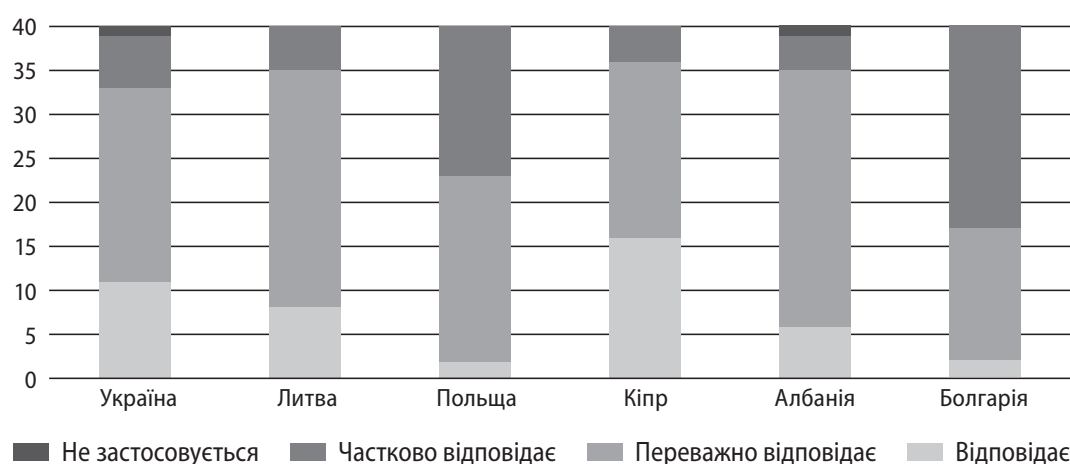

Рис. 1. Оцінки MONEYVAL рівня технічної відповідності стану систем ПВК/ФТ України, Литви, Польщі, Кіпру, Албанії та Болгарії рекомендаціям FATF

Узагальнено та побудовано за: [15–26].

Таблиця 5. Рейтингова оцінка MONEYVAL ефективності систем ПВК/ФТ у Литві, Польщі, на Кіпрі, в Албанії та Болгарії, згідно з якою в Україні ідентифіковано значну ефективність

Безпосередні результати оцінки ефективності системи ПВК/ФТ	Рівень ефективності					
	у Литві	у Польщі	на Кіпрі	в Албанії	в Україні	у Болгарії
1. Ризики від ВК та ФТ зрозумілі та, де необхідно, дії координуються на національному рівні для боротьби з ВК та ФТ	Помірний	Помірний	Значний	Помірний	Значний	Помірний
6. Фінансові дані та вся інша відповідна інформація належним чином використовується компетентними органами для розслідування випадків ВК/ФТ	Помірний	Помірний	Помірний	Значний	Значний	Низький

Узагальнено та складено за: [16; 19; 21; 22; 24; 26].

найвищу ефективність досягнуто за критерієм 2 “Міжнародне співробітництво надає відповідну інформацію, фінансові дані, докази та сприяє заходам проти злочинців та їх активів”.

За результатами оцінки ефективності системи ПВК/ФТ у Польщі (див. табл. 5–7) значний рівень ефективності зафіксовано за 3 з 11 критеріїв, помірний – за 7 критеріями, низький – за 1 критерієм [21]. Високої ефективності досягнуто: у міжнародному співробітництві; застосуванні фінансовими установами та ВНУП превентивних заходів із ПВК/ФТ та їх звітуванні про підозрілі операції; забезпеченні захищеності юридичних осіб та установ від можливості бути використаними для ВК/ФТ і гарантуванні можливості

Таблиця 6. Рейтингова оцінка MONEYVAL ефективності систем ПБК/ФТ у Литві, Польщі, на Кіпрі, в Албанії та Болгарії, згідно з якою в Україні ідентифіковано помірну ефективність

Безпосередні результати оцінки ефективності системи ПБК/ФТ	Рівень ефективності					
	у Литві	у Польщі	на Кіпрі	в Албанії	в Україні	у Болгарії
2. Міжнародне співробітництво надає відповідну інформацію, фінансові дані, докази і сприяє заходам проти злочинців та їхніх активів	3	3	3	П	П	П
3. Наглядові органи належним чином здійснюють нагляд, моніторинг та регулювання фінансових установ, а також ВНУП щодо дотримання вимог з ПБК/ФТ відповідно до ризиків	П	П	П	П	П	П
4. Фінансові установи та ВНУП адекватно застосовують превентивні заходи з ПБК/ФТ відповідно до ризиків і звітують про підозрілі операції	П	3	П	3	П	П
5. Юридичні особи та установи захищені від можливості бути використаними для ВК/ФТ, а інформація щодо їхнього бенефіціарного власника безперешкодно доступна компетентним органам влади	П	3	П	П	П	Н
8. Доходи та засоби злочину конфіскуються	П	Н	П	П	П	Н
9. Злочини й діяльність із фінансування тероризму розслідуються, а особи, котрі фінансують тероризм, переслідуються та підпадають під ефективні, пропорційні, переконливі санкції	П	П	П	Н	П	П
10. Терористи, терористичні організації та особи, котрі фінансують тероризм, позбавлені можливості збирання, переміщення та використання коштів, а також зловживання сектором неприбуткових організацій	П	П	П	П	П	П
11. Фізичні та юридичні особи, залучені до розповсюдження зброї масового знищення, позбавлені можливості збирання, переміщення та використання коштів, згідно з відповідними резолюціями Ради Безпеки ООН	П	П	П	П	П	Н

Примітка. 3 – значний; П – помірний; Н – низький.

Узагальнено та складено за: [16; 19; 21; 22; 24; 26].

безперешкодного доступу компетентним органам влади до інформації про кінцевого бенефіціарного власника. Низька ефективність спостерігається за діяльністю щодо операцій з конфіскації доходів та злочинів з ВК/ФТ.

За результатами оцінювання ефективності системи ПБК/ФТ на Кіпрі значний рівень ефективності зафіксовано за 2 з 11 критеріїв, за рештою 9 критеріями – помірний [22]. Високої ефективності досягнуто за критеріями: 1 “Ризики від ВК та ФТ зрозумілі та, де необхідно, дії координуються на національному рівні для боротьби з ВК та ФТ”, 2 “Міжнародне співробітництво надає відповідну інформацію, фінансові дані, докази та сприяє заходам проти злочинців та їх активів” (див. табл. 5–7).

Таблиця 7. Рейтингова оцінка MONEYVAL ефективності систем ПБК/ФТ у Литві, Польщі, на Кіпрі, в Албанії та Болгарії, згідно з якою в Україні ідентифіковано низьку ефективність

Безпосередні результати оцінки ефективності системи ПБК/ФТ	Рівень ефективності					
	у Литві	у Польщі	на Кіпрі	в Албанії	в Україні	у Болгарії
7. Злочини та діяльність з відмивання коштів розслідуються, а злочинці переслідуються та підпадають під ефективні, пропорційні й переконливі санкції	П	П	П	П	Н	Н

Примітка. З – значний; П – помірний; Н – низький.

Узагальнено та складено за: [16; 19; 21; 22; 24; 26].

Результати оцінювання ефективності системи ПБК/ФТ в Албанії (див. табл. 5–7) демонструють значний рівень ефективності за 2 з 11 критеріїв, помірний – за 7, низький – за 2 критеріями [24]. Високої ефективності досягнуто: у застосуванні фінансовими установами та ВНУП превентивних заходів з ПБК/ФТ та їх звітуванні про підозрілі операції; належному використанні фінансових даних та іншої відповідної інформації компетентними органами для розслідування випадків ВК/ФТ. Низька ефективність спостерігається в розслідуванні злочинів та діяльності з фінансування тероризму, переслідуванні осіб, котрі фінансують тероризм, та застосуванні до них санкцій; забезпеченні захищеності юридичних осіб і установ від можливості бути використаними для ВК/ФТ.

Згідно з результатами оцінювання ефективності системи ПБК/ФТ у Болгарії (див. табл. 5–7) значний рівень ефективності не зафіксовано, помірний – за 6 з 11 критеріїв, низький – за 5 критеріями [26]. Низька ефективність спостерігається: у забезпеченні захищеності юридичних осіб та установ від можливості бути використаними для ВК/ФТ і гарантуванні можливості безперешкодного доступу компетентним органам влади до інформації про кінцевого бенефіціарного власника; належному використанні фінансових даних та іншої відповідної інформації компетентними органами для розслідування випадків ВК/ФТ; щодо діяльності з розслідування злочинів за операціями з відмивання коштів, переслідування злочинців та застосування до них санкцій; стосовно діяльності за операціями з конфіскації доходів та засобів злочинів з відмивання коштів та фінансування тероризму; у позбавленні можливості фізичних та юридичних осіб, залучених до розповсюдження зброї масового знищення, збирати, перемішувати й використовувати кошти, згідно з резолюціями Ради Безпеки ООН.

У табл. 8 наведено загальні результати рейтингового оцінювання MONEYVAL ефективності систем ПБК/ФТ у Литві, Польщі, на Кіпрі, в Албанії, Україні та Болгарії, які проілюстровано на рис. 2.

Слід зауважити, що на офіційній сторінці Державної служби фінансового моніторингу України розміщена актуалізована інформація за результатами міжнародного співробітництва з MONEYVAL [28]. Зокрема, щодо ре-

Таблиця 8. Рейтингова оцінка MONEYVAL ефективності систем ПБК/ФТ у Литві, Польщі, на Кіпрі, в Албанії, Україні та Болгарії

Рівень ефективності системи ПБК/ФТ	Кількість критеріїв, що характеризують ефективність					
	у Литві	у Польщі	на Кіпрі	в Албанії	в Україні	у Болгарії
Загалом	11					
Значний	1	3	2	2	2	–
Помірний	10	7	9	7	8	6
Низький	–	1	–	2	1	5

Узагальнено та складено за: [16; 19; 21; 22; 24; 26].

зультатів обміну інформацією між Держфінмоніторингом та MONEYVAL стосовно ситуації в Україні, яка склалася через російське повномасштабне вторгнення, зазначається, що 16 березня 2022 р. Комітет Ради Європи ухвалив рішення щодо виключення рф із Ради Європи та зі складу MONEYVAL як робочого органу Ради Європи [28]. Відтак, росію позбавлено права та можливості впливати на антилегалізаційні заходи, процедури оцінювання їхньої технічної відповідності стандартам FATF та їх ефективності.

На 63-му Пленарному засіданні Комітету експертів Ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму (м. Страсбург, Франція, 16–20 травня 2022 р.) передбачалося розглянути питання запровадження в Україні процедур, пов'язаних із імплементацією програми добровільного дотримання податкового законодавства, однак питання було відтерміновано у зв'язку з воєнним станом в Україні [28].

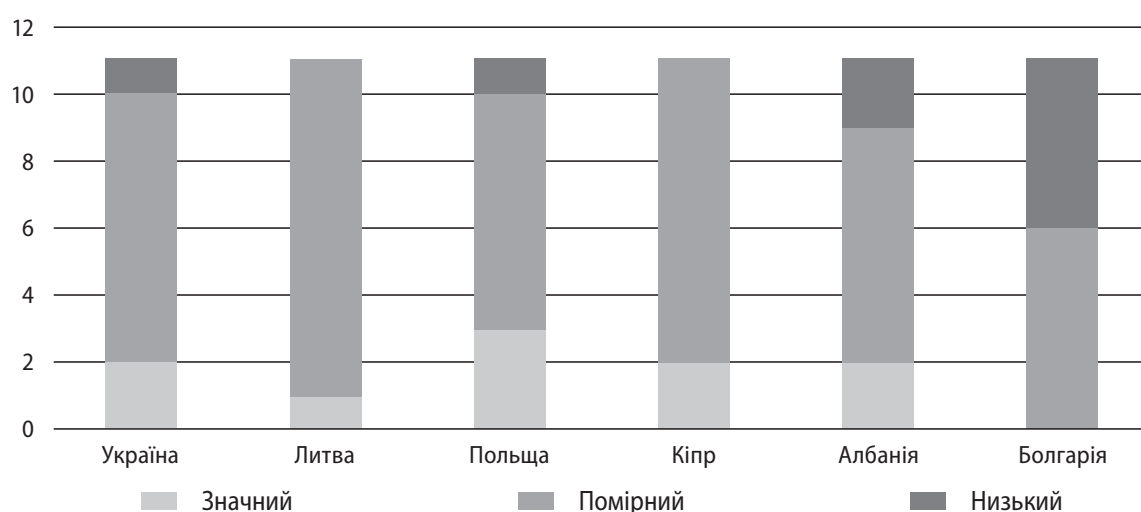

Рис. 2. Рейтингова оцінка MONEYVAL ефективності систем ПБК/ФТ в Україні, Литві, Польщі, на Кіпрі, в Албанії та Болгарії

Узагальнено та побудовано за: [16; 19; 21; 22; 24; 26].

На 64-му Пленарному засіданні Комітету MONEYVAL (з 5 по 9 грудня 2022 р.) представлено інформацію щодо роботи національної системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення в умовах війни РФ проти України. У сфері фінансового моніторингу України підтверджено дотримання всіх міжнародних зобов'язань [28].

Секретаріат MONEYVAL ухвалив рішення про призупинення процесу звітування про прогрес України у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення за результатами 5-го раунду оцінки MONEYVAL до нормалізації ситуації в Україні [28].

Висновки. Висвітлені результати порівняльного аналізу наочно демонструють суттєвий прогрес системи фінансового моніторингу України у забезпеченні відповідності її заходів міжнародним стандартам FATF та ефективності їх запровадження. Водночас актуальними залишаються питання подальшої гармонізації заходів вітчизняної системи запобігання та протидії з міжнародними стандартами (рекомендаціями) FATF. Насамперед ідеться про рекомендації: 6 “Цільові фінансові санкції, пов’язані з тероризмом та фінансуванням тероризму”; 7 “Цільові фінансові санкції, пов’язані з розповсюдженням”; 15 “Новітні технології”; 25 “Прозорість та бенефіціарна власність правових утворень”; 28 “Регулювання та нагляд за ВНУП”; 33 “Статистика”. Крім того, нагальним для вітчизняної антилегалізаційної сфери дотепер є питання посилення ефективності діяльності з розслідування злочинів за операціями з відмивання коштів, переслідування злочинців і застосування до них санкцій. Результати аналізу рівня технічної відповідності стану систем ПВК/ФТ України, Литви, Польщі, Кіпру, Албанії та Болгарії рекомендаціям FATF і оцінки ефективності заходів антилегалізаційних систем цих країн за критеріями MONEYVAL можуть бути використані при організації міжнародного співробітництва й обміну досвідом між національними службами фінансової розвідки.

Список використаних джерел

1. Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union / Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. 2022. June 16. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/opinion-ukraines-application-membership-european-union_en.

2. Аркуша А. І. Легалізація (відмивання) доходів, одержаних у результаті організованої злочинної діяльності: характеристика, виявлення, розслідування : монографія. Одеса : Юридична література, 2010. 376 с.

3. Дудоров О. О., Тертиченко Т. М. Протидія відмиванню “брудного” майна: європейські стандарти та Кримінальний кодекс України : монографія. Київ : Ваіте, 2015. 392 с.

4. Розвиток національної системи фінансового моніторингу : монографія / Т. І. Єфіменко, С. С. Гасанов, О. Є. Користін та ін. Київ : ДННУ “Академія фінансового управління”, 2013. 380 с. URL: https://afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=450&num=13.

5. Комісаров О. Г., Скрипка О. Ю., Собакарь А. О. Первинний фінансовий моніторинг у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних

злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму : монографія. Дніпропетровськ : Дніпропетровський держ. ун-т внутрішніх справ, 2015. 184 с.

6. Вовчак О. Д., Єндоренко Л. О. Інституційно-правові аспекти становлення і розвитку системи фінансового моніторингу в Україні. *Вісник Університету банківської справи*. 2021. № 1 (40). С. 19–24. URL: [https://doi.org/10.18371/2221-755X1\(40\)2021237574](https://doi.org/10.18371/2221-755X1(40)2021237574).

7. Кузьменко О. В., Бойко А. О., Яровенко Г. М., Доценко Т. В. Сценарії реформування національної системи фінансового моніторингу. *Економіка і держава*. 2020. Вип. 1. С. 9–15. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.1.9>.

8. Мельник О. П., Божук І. І. Тенденції розвитку фінансового моніторингу в Україні та світова практика. *Правові новели*. 2020. № 10. С. 199–205. URL: <https://doi.org/10.32847/ln.2020.10.28>.

9. Абесінова О. К. Зарубіжний досвід організації фінансового моніторингу. *Наукові праці НДФІ*. 2021. № 4. С. 94–105. URL: <https://doi.org/10.33763/npndfi.2021.04.094>.

10. Абесінова О. К. Внутрішні фактори розвитку державного фінансового моніторингу України. *Наукові праці НДФІ*. 2022. № 2. С. 126–136. URL: <https://doi.org/10.33763/npndfi.2022.02.126>.

11. Кузьмінська О. Е., Абесінова О. К. Удосконалення нормативно-правового забезпечення фінансового моніторингу в Україні. *Фінанси України*. 2021. № 7. С. 108–126. URL: <https://doi.org/10.33763/fi.nukr2021.07.108>.

12. Кузьмінська О. Е. Роль фінансового моніторингу як механізму протидії загрозам у сфері економічної безпеки України. *Наукові праці НДФІ*. 2021. № 4. С. 106–123. URL: <https://doi.org/10.33763/npndfi.2021.04.106>.

13. Левицька С. О., Осадча О. О. Фінансовий моніторинг у первинній ланці його імплементації: гармонізація вітчизняної та міжнародної практики. *Фінанси України*. 2021. № 7. С. 93–107. URL: <https://doi.org/10.33763/fi.nukr2021.07.093>.

14. Ловінська Л. Г. Розвиток фінансового моніторингу як науки у контексті євроінтеграції України. *Фінанси України*. 2022. № 11. С. 49–63. URL: <https://doi.org/10.33763/fi.nukr2022.11.049>.

15. Заходи щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму в Україні: Звіт за результатами п'ятого раунду взаємної оцінки, затверджений MONEYVAL на 55-му Пленарному засіданні, м. Страсбург, 5–7 грудня 2017 р. / Комітет експертів ради Європи з оцінки заходів протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. 2017. Грудень. URL: https://fiu.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20180305/ZVIT_UKR.pdf.

16. Результати п'ятого раунду взаємної оцінки України у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму: рейтинги та ключові висновки / Комітет Ради Європи MONEYVAL. URL: https://fiu.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20180413/Ukraine%20MER%20-%20UA.pdf.

17. Заходи щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму в Україні : Перший Звіт про прогрес та переоцінка рейтингів щодо Технічної відповідності / Комітет Ради Європи MONEYVAL. 2019. Липень. URL: <http://surl.li/evrww>.

18. Заходи щодо боротьби з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму в Україні : Другий Звіт про прогрес та переоцінка рейтингів щодо Технічної відповідності / Комітет Ради Європи MONEYVAL. 2020. Червень. URL: <http://surl.li/evrwx>.

19. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Lithuania : Fifth Round Mutual Evaluation Report / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2018. URL: <https://rm.coe.int/summary-moneyval-2018-16-5th-round-mer-lithuania/1680923f15>.

20. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Lithuania : 3rd Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2022. December. URL: <https://rm.coe.int/moneyval-2022-14-fur-lt/1680-a9c7f1>.

21. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Poland : Fifth Round Mutual Evaluation Report / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2021. December. URL: <https://rm.coe.int/moneyval-2021-25-mer-pl-en/1680a55b9a>.

22. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Cyprus : Fifth Round Mutual Evaluation Report / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2019. May. URL: <https://rm.coe.int/moneyval-2019-27-summ-cyprus/16809fdc00>.

23. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Cyprus. 2nd Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2022. November. URL: <https://rm.coe.int/moneyval-2022-17-fur-cy/1680a92582>.

24. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Albania : Fifth Round Mutual Evaluation Report / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2018. URL: <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/16808ff139>.

25. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Albania : 3rd Enhanced Follow-up Report / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2022. May. URL: <https://rm.coe.int/fur-albania-3rd/1680a6cea3>.

26. Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Bulgaria : Fifth Round Mutual Evaluation Report / Committee of experts on the evaluation of anti-money laundering measures and the financing of terrorism (MONEYVAL). 2022. May. URL: <https://rm.coe.int/moneyval-2022-1-mer-bulgaria/1680a70913>.

27. Basel AML Index 2022: 11th Public Edition. Ranking money laundering and terrorist financing risks around the world / Basel Institute on Governance. URL: https://index.baselgovernance.org/api/uploads/221004_Basel_AML_Index_2022_72cc668efb.pdf.

28. Інформування про результати роботи Держфінмоніторингу за 2022 рік / Державна служба фінансового моніторингу України. 2023. 18 січ. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultati-roboti-derzhfinmonitoringu-za-2022-rik.html>.

References

1. Directorate-General for Neighbourhood and Enlargement Negotiations. (2022, June 16). *Opinion on Ukraine's application for membership of the European Union*. Retrieved from https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/opinion-ukraines-application-membership-european-union_en.

2. Arkusha, L. I. (2010). *Legalization (laundering) of income obtained as a result of organized criminal activity: characteristics, detection, investigation*. Odesa: Legal literature [in Ukrainian].

3. Dudorov, O. O., & Tertychenko, T. M. (2015). *Anti-laundering of "dirty" property: European standards and the Criminal Code of Ukraine*. Kyiv: Vaite [in Ukrainian].

4. Iefymenko, T. I., Gasanov, S. S., Korystin, O. Ye. et al. (2013). *Development of the national system of financial monitoring*. Kyiv: SESE "The Academy of Financial Management". Retrieved from afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=450&num=13 [in Ukrainian].

5. Komisarov, O. H., Skrypka, O. Yu., & Sobakar, A. O. (2015). *Primary financial monitoring in the field of prevention and countermeasures against legalization (laundering) of criminal proceeds and financing of terrorism*. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs [in Ukrainian].

6. Vovchak, O., & Yendorenko, L. (2021). Institutional and legal aspects of establishment and development of the financial monitoring system in Ukraine. *Socio-Economic Relations*

in the Digital Society, 1 (40), 19–24. DOI: 10.18371/2221-755X1(40)2021237574 [in Ukrainian].

7. Kuzmenko, O., Boiko, A., Yarovenko, H., & Dotsenko, T. (2020). Scenarios of reformation of the national financial monitoring system. *Ekonomika ta derzhava*, 1, 9–15. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.1.9 [in Ukrainian].

8. Melnuk, O. P., & Bozhuk, I. I. (2020). Tendency in the development of financial monitoring in Ukraine and world practice. *Legal Novels*, 10, 199–205. DOI: 10.32847/ln.2020.10.28 [in Ukrainian].

9. Abesinova, O. (2021). Foreign experience in organizing financial monitoring. *RFI Scientific Papers*, 4, 94–105. DOI: 10.33763/npndfi2021.04.094 [in Ukrainian].

10. Abesinova, O. (2022). Internal development factors of state financial monitoring in Ukraine. *RFI Scientific Papers*, 2, 126–136. DOI: 10.33763/npndfi2022.02.126 [in Ukrainian].

11. Abesinova, O., & Kuzminska, O. (2021). Improvement of regulatory and legal support of financial monitoring in Ukraine. *Finance of Ukraine*, 7, 108–126. DOI: 10.33763/finukr2021.07.108 [in Ukrainian].

12. Kuzminska, O. (2021). The role of financial monitoring as a mechanism to control threats in the field of economic security of Ukraine. *RFI Scientific Papers*, 4, 106–123. DOI: 10.33763/npndfi2021.04.106 [in Ukrainian].

13. Levytska, S., & Osadcha, O. (2021). Harmonization of domestic and international practice for financial monitoring of the primary link of its implementation. *Finance of Ukraine*, 7, 93–107. DOI: 10.33763/finukr2021.07.093 [in Ukrainian].

14. Lovinska, L. (2022). Development of financial monitoring as a science in the context of European integration of Ukraine. *Finance of Ukraine*, 11, 49–63. DOI: 10.33763/finukr2022.11.049 [in Ukrainian].

15. MONEYVAL. (2017, December). *Measures to combat money laundering and terrorist financing in Ukraine* (Report on the results of the fifth round of mutual evaluation, approved by MONEYVAL at the 55th Plenary Session, Strasbourg, December 5-7, 2017). Retrieved from https://fiu.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20180305/ZVIT_UKR.pdf [in Ukrainian].

16. MONEYVAL. (n. d.). *Results of the fifth round of mutual assessment of Ukraine in the field of anti-money laundering and terrorist financing: ratings and key findings*. Retrieved from https://fiu.gov.ua/content/file/Site_docs/2018/20180413/Ukraine%20MER%20-%20UA.pdf [in Ukrainian].

17. MONEYVAL. (2019, July). *Anti-Money Laundering and Terrorist Financing Measures in Ukraine (First Progress Report and Reassessment of Technical Compliance Ratings)*. Retrieved from <http://surl.li/evpww>.

18. MONEYVAL. (2020, June). *Measures to combat money laundering and terrorist financing in Ukraine* (Second Progress Report and reassessment of Technical Compliance Ratings). Retrieved from <http://surl.li/evpxw> [in Ukrainian].

19. MONEYVAL. (2018). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Lithuania* (Fifth Round Mutual Evaluation Report). Retrieved from <https://rm.coe.int/summary-moneyval-2018-16-5th-round-mer-lithuania/1680923f15>.

20. MONEYVAL. (2022, December). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Lithuania* (3rd Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance Re-Rating). Retrieved from <https://rm.coe.int/moneyval-2022-14-fur-lt/1680a9c7f1>.

21. MONEYVAL. (2021, December). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Poland* (Fifth Round Mutual Evaluation Report). Retrieved from <https://rm.coe.int/moneyval-2021-25-mer-pl-en/1680a55b9a>

22. MONEYVAL. (2019, May). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Cyprus* (Fifth Round Mutual Evaluation Report). Retrieved from <https://rm.coe.int/moneyval-2019-27-summ-cyprus/16809fdc00>

23. MONEYVAL. (2022, November). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Cyprus* (2nd Enhanced Follow-up Report & Technical Compliance ReRating). Retrieved from <https://rm.coe.int/moneyval-2022-17-fur-cy/1680a92582>.

24. MONEYVAL. (2018). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Albania* (Fifth Round Mutual Evaluation Report). Retrieved from <https://rm.coe.int/committee-of-experts-on-the-evaluation-of-anti-money-laundering-measur/16808ff139>.

25. MONEYVAL. (2022, May). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Albania* (3rd Enhanced Follow-up Report). Retrieved from <https://rm.coe.int/fur-albania-3rd/1680a6cea3>.

26. MONEYVAL. (2022, May). *Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures. Bulgaria* (Fifth Round Mutual Evaluation Report). Retrieved from <https://rm.coe.int/moneyval-2022-1-mer-bulgaria/1680a70913>.

27. Basel Institute on Governance. (2023). *Basel AML Index 2022: 11th Public Edition. Ranking money laundering and terrorist financing risks around the world*. Retrieved from https://index.baselgovernance.org/api/uploads/221004_Basel_AML_Index_2022_72cc668efb.pdf.

28. State Financial Monitoring Service of Ukraine. (2023, January 18). *Information on the results of the State Financial Monitoring Service for 2022*. Retrieved from <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/news/Informuvannya-pro-rezultati-roboti-derzhfinmonitoringu-za-2022-rik.html> [in Ukrainian].